
УДК 092+929 Калашник В.С.+ 811.161.2

ЗАЛЮБЛЕНИЙ У СЛОВО І ЖИТТЯ **(до ювілею професора В.С. Калашника)**

У липні 2011 року виповнюється 75 років відомому мовознавцеві і громадському діячеві Володимирові Семеновичу Калашнику, докторові філологічних наук, професору, академікові АН ВШ України, дійсному членові УВАН (США), завідувачеві кафедри української мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Народився ювіляр 3 липня 1936 року в с. Мануйлівка Козельщинського району Полтавської області. В одному з інтерв'ю місцевій газеті Володимир Калашник так згадує своє нелегке дитинство: «Я — уродженець села Мануйлівка на Полтавщині, землі, про яку Гоголь писав: дишло увіткни в землю, а бричка виросте. Батько мій — сільський учитель. Мама, кажуть, була доброю кравчиною. Але я її не пам'ятаю. Під час війни німці спалили в хаті п'ятьох жінок, серед них і маму. А на ранок прийшли наші...».

Любов до слова — це, мабуть, від загальної атмосфери в сім'ї сільського інтелігента, де шанували книгу. Батько мав велику бібліотеку, читав дітям напам'ять Т. Шевченка. Та й сама Мануйлівка була на той час культурним осередком на Полтавщині. У селі влаштовували літературні вечори, гостями яких були навіть Андрій Малишко та Максим Рильський. А пов'язане це було з тим, що колись у Мануйлівці відпочивав

В.С. Калашник

© Ю.І. КАЛАШНИК, Л.Г. САВЧЕНКО, 2011

Максим Горький. Потім на честь пролетарського письменника в селі відкрили музей, організовували різноманітні мистецькі заходи. Тому не випадково й тема кандидатської дисертації була пов'язана з іменем цього письменника (1973 року Володимир Семенович Калашник захистив кандидатську дисертацію **«Ранній Горький в українських перекладах. Експресивно-емоційний аспект відтворення мовного стилю»**).

Після закінчення 1958 року з відзнакою Харківського державного університету Володимир Калашник, відмовившись від навчання в аспірантурі, поїхав учителювати в середню школу м. Барвінкове Харківської області. Майже десять років присвятив школі, працював учителем (як і його батько), заступником директора, а згодом директором.

Уже маючи значний педагогічний досвід, В. Калашник повернувся до alma mater. Із 1967 року він на викладацькій роботі в Харківському університеті. Упродовж цього часу читає навчальні курси: **«Сучасна українська літературна мова»**, **«Основи культури мови і стилістики»**, **«Методика викладання української мови у школі»**, спецкурс **«Історія лінгвістичних учень в Україні»**, науковий семінар **«Стилістика художньої мови»**.

У 1974–1976 роках на запрошення Університету Бордо-III (Франція) викладав українську мову на відділенні славістики.

1992 року захистив докторську дисертацію **«Українська поетична фразеологія і афористика поетичної мови пожовтневого періоду: Семантико-типологічний аспект»**.

Коло наукових інтересів професора В. Калашника — питання лінгвопоетики та соціолінгвістики, фоностилістики та термінології, фразеології та теорії і практики перекладу. Цим проблемам присвячено численні наукові розвідки (бібліографія вченого налічує понад 200 робіт). Серед них особливо слід відзначити: **Символіка образно-сміслових єдностей у поетичній мові І. Драча** // *Культура слова*. — К., 1988. — Вип. 34. — С. 11 — 15; **Афористичний вислів як семантичний і стилістичний компонент усного мовлення** // *Вісник Харк. ун-ту*. — 1992. — № 369. — С. 88 — 93; **Мова поезії і картина світу** // *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. праць — Харків, 2003. — Вип. 10. — С. 30 — 35; **Українські вербальні символи як чинник національно-культурної самоідентифікації** // *Українознавство*. — К., 2005. — № 4. — С. 104 — 106; **Фразеографічні набутки «Словаря української мови» за редакцією Бориса Грінченка** // *Вісник Луганського нац. пед. ун-ту ім. Т. Шевченка*. — 2007. — № 15. — С. 234 — 239; **Експресивний синтаксис як стильова домінанта мови щоденника Костянтина Москальця «Келія чайної троянди»** // *Наук. вісник Чернівецького ун-ту*. — 2009. — Вип. 475-477 : *Слов'янська філологія*. — С. 75 — 80.

Професор В. Калашник брав участь в укладанні низки словників різного типу. За його редакцією й безпосередньою участю побачили світ тлумачний словник, словник наголосів, словники фразеологічних синонімів та антонімів, перекладні термінологічні словники.

Талановитий педагог, він підготував 13 кандидатів та одного доктора наук. Зараз під його керівництвом працюють 2 докторанти та 4 аспіранти.

Двадцять п'ять років Володимир Семенович Калашник очолює кафедру української мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Під його керівництвом науковці кафедри видали **«Само-**

учитель українського языка» — один із перших серед такого типу посібників, який витримав три видання і не втратив актуальності й сьогодні. Зараз кафедра розробляє вкрай важливу для нашого регіону наукову проблему, пов'язану з укладанням **«Словника слобожанських говорів»**.

Традиційними стали наукові конференції та наукові читання, присвячені видатним представникам харківської філологічної школи, які свого часу працювали в університеті: О. Потебня, М. Наконечний, Ю. Шевельов, Ф. Медведєв, Л. Венєвцева.

Професор В. Калашник — голова спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.01 — українська мова. Член Національної правописної комісії та редколегії академічного часопису «Українська мова». Відмінник освіти України. Заслужений професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Серед колег, з якими його пов'язувала тісна дружба й коло наукових інтересів, були професори: О.С. Юрченко, Л.Ф. Тарасов, О.О. Миронов. Зі студентських літ і довгі роки тривала дружба з Григором Тютюнником, земляком, однодумцем і колегою по перу, про якого Володимир Калашник згадував так: *«Весні — цвісти, а лебедю — ячати. Прощання біль у серці не вщуха. Нема кінця, а є лише початок. І вогник у степу на затуха»*.

Упродовж дванадцяти років він очолював обласний відділ міжнародного товариства «Україна-Світ». Громадська діяльність Володимира Семеновича сприяла встановленню зв'язків кафедри з українською діаспорою. За підтримки діаспорян були проведені наукові виклади до ювілеїв відомого мовознавця Ю. Шевельова (1998, 2002, 2008), укладені збірники статей **«Слово про Шевченка»** (1998) та **«О. Потебня: сучасний погляд»** (2006). За сприяння професора Володимира Калашника вже кілька років знаний філолог і меценат І. Заковоротний підтримує талановитих студентів-філологів іменною стипендією.

Працюючи з мовою художньої літератури як науковець, Володимир Калашник ніколи не припиняв власної поетичної творчості. Перші його вірші були надруковані в місцевій пресі ще в роки навчання в університеті. Сьогодні він автор чотирьох поетичних збірок **«Осінній дивоцвіт»** (Луганськ: Шлях, 2000), **«Бентежне надвечір'я»** (Харків, 2004), **«Біла зоря»** (Харків: Майдан, 2006), **«Незгасимі світи»** (Харків: Майдан, 2010).

Науковець і поет — щасливий батько й дідусь. Він виховує онуків Анну, Богдана та Максима, передаючи їм любов до рідного слова. Дочка Леся, кандидат філологічних наук, продовжуючи вчительські традиції, працює у школі й займається науковою роботою. Син Ярослав має вищу військову освіту, зараз працює у народному господарстві.

«Дивний світ. Ти його до скону Не пізнаєш і не збагнеш», — писав Володимир Калашник у своїй першій збірці. Тож ювіляр має ще багато планів на майбутнє, а ми, його колеги й учні, зичимо здійснення їх і всіляких гараздів на життєвому шляху.

Юлія Калашник, Любов Савченко (м. Харків)

Yulia Kalashnyk, Lubov Savchenko (Kharkiv)

A PERSON WHO IS REALLY FOND OF THE WORD AND LIFE
(on the anniversary of Professor V.S. Kalashnyk)